

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Φιλοσοφία της παιδείας

Ενότητα 8^η: Σχολείο & πολιτεία

Ρένια Γασπαράτου

Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης & της Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Σκοποί ενότητας

- να συζητηθεί αν & κατά πόσο θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση.
- να μελετηθούν τα υπέρ και τα κατά διαφορετικών προσεγγίσεων για τη σχέση σχολείου & πολιτείας και συγκεκριμένα:
 - Οι φιλελεύθερες, μαρξιστικές & αναρχικές προσεγγίσεις
 - Το κίνημα της εκπαίδευσης κατ' οίκον
 - Ο κρατικός & γονεϊκός πατερναλισμός
 - Το αίτημα για την αποσχολιοποίηση της κοινωνίας

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Περιεχόμενα ενότητας

- Στην παρούσα ενότητα συζητάμε αν & κατά πόσο θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση.

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

- Φιλελεύθερες, μαρξιστικές & αναρχικές προσεγγίσεις
- Το κίνημα της εκπαίδευσης κατ' οίκον
- Κρατικός & γονεϊκός πατερναλισμός
- Το αίτημα για την αποσχολιοποίηση της κοινωνίας

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Το κρατικό σχολικό εκπαιδευτικό σύστημα

πότε και γιατί προέκυψε;

- Η βιομηχανική επανάσταση
- “Την ίδια στιγμή που το σχολείο επιβλήθηκε στους εργαζόμενους, αυτοί ταυτόχρονα του αντιστάθηκαν, το υπερασπίστηκαν και το χρησιμοποίησαν” (Miller)

Πάντως, το φιλοσοφικό ερώτημα είναι κανονιστικό:

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Ναι: καλή πολιτεία, καλοί πολίτες

- Δεν μπορεί ένα κράτος να επιβιώσει χωρίς την στήριξη των πολιτών του
- Δεν μπορούν τα άτομα να επιβιώσουν χωρίς μια ευνομούμενη κοινωνία

Προβλήματα;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Ναι: ισότητα

- Μόνο εάν το κράτος ελέγχει την εκπαίδευση μπορούν όλοι οι πολίτες να έχουν ίση εκπαίδευση
- Το κράτος διασφαλίζει έναν ελάχιστο κοινό παρονομαστή

Προβλήματα;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι, να μην ελέγχει, αλλά να φροντίζει

- Η φιλελεύθερη παράδοση: στόχος η αυτονομία των νέων
- μέριμνα χωρίς κεντρικό έλεγχο
- εναλλακτικά σχολεία, προγράμματα σπουδών, κανονισμοί κ.λπ.

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι: η ιδιωτική πρωτοβουλία παρέχει καλύτερες και πιο ισότιμες υπηρεσίες

Ο Τούλεϋ (J. Tooley) & το αίτημα για ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης:

το κράτος να δίνει υποτροφίες και να αποσυρθεί από την εκπαίδευση

- το κρατικό δημόσιο σύστημα έχει αποτύχει
- ο ανταγωνισμός της ιδιωτικής πρωτοβουλίας δημιουργεί καλύτερα σχολεία & προετοιμάζει τα παιδιά καλύτερα για την κοινωνία
- εναλλακτικά σχολεία, προγράμματα σπουδών, κανονισμοί κ.λπ. στην υπηρεσία της αυτονομίας

Προβλήματα;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Ναι, αρκεί να είναι ένα κομμουνιστικό κράτος

Μαρξιστικές προσεγγίσεις:

- Τα καπιταλιστικά κράτη αναπαράγουν σχέσεις ανισότητας μέσω της εκπαίδευσης
- Το σχολείο αποτελεί μηχανισμό αναπαραγωγής ταξικών διακρίσεων

Προβλήματα;

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι: η εκπαίδευση να καταργήσει το κράτος

Αναρχικές προσεγγίσεις:

- Το κράτος αποτελεί εξ ορισμού μηχανισμό καταπίεσης
- Ο Ferrer, η Escuela Moderna και το κίνημα των αναρχικών σχολείων: μια εκπαίδευση χωρίς δόγματα & καταναγκασμούς, με τις αρχές του κοσμοπολιτισμού και της ειρήνης

Προβλήματα;

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι: εκπαίδευση κατ' οίκον

Το κίνημα του homeschooling

Ο γονιός θα πρέπει να έχει δικαίωμα να μη στείλει το παιδί του σχολείο

- στο σχολείο αναπαράγονται κακές συμπεριφορές
- ο γονιός θέλει να εμφυσήσει συγκεκριμένες ηθικές και θρησκευτικές αξίες
- το σχολείο προσφέρει ανεπαρκή μόρφωση
- το επάγγελμα ή ο τρόπος ζωής των γονιών δεν επιτρέπει σχολική παρακολούθηση

Προβλήματα;

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι: ο έλεγχος της εκπαίδευσης να περάσει στους γονείς

Η σχέση γονιών - παιδιών:

- ο βιολογικός δεσμός υπαγορεύει μια φυσική δέσμευση (υποχρέωση)
- οι θυσίες που κάνουν οι γονείς τους δίνουν το δικαίωμα να αποφασίζουν
- οι γονείς παρέχουν μια απαραίτητη *συνεκτική* πρωταρχική εκπαίδευση

Προβλήματα;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Να φροντίζει πάντως ώστε ο έλεγχος της εκπαίδευσης να μην περάσει μόνο στους γονείς

- οι γονείς συχνά δεν έχουν τις ικανότητες να αποφασίσουν ή να διδάξουν
- η δημοκρατία απαιτεί “ασυνέχειες” μεταξύ σχολείου/κοινωνίας & οικογένειας
- η αυτονομία απαιτεί “ασυνέχειες” μεταξύ σχολείου/κοινωνίας & οικογένειας

Προβλήματα;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι: να καταργήσουμε το σχολείο

Ο Ίλλιτς (I. Illich) & το αίτημα για “αποσχολιοποίηση” της κοινωνίας

Ιδρυματοποίηση της εκπαίδευσης = ιδρυματοποίηση της κοινωνίας

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι: να καταργήσουμε το σχολείο

“ Πολλοί μαθητές [...] διαισθητικά καταλαβαίνουν τι είναι τα σχολεία και τι κάνουν για αυτούς. Τους μαθαίνουν να συγχέουν τη διαδικασία με την ουσία. Μόλις επιτευχθεί η σύγχυση, μια νέα λογική εγκαθιδρύεται: ... Ο μαθητής ... «εκπαιδεύεται» να συγχέει τη διδασκαλία με τη μάθηση, τους βαθμούς με την εκπαιδευτική πρόοδο, το δίπλωμα με την επάρκεια, την ευχέρεια λόγου με την ικανότητα να λέει κάτι καινούργιο. Η φαντασία του «εκπαιδεύεται» να δέχεται υπηρεσίες, αντί για αξίες. Η ιατρική περίθαλψη εκλαμβάνεται ως υγεία, η κοινωνική εργασία ως κοινωνική αναμόρφωση, η αστυνόμευση ως ασφάλεια, το στρατιωτικό παράστημα ως εθνική αξιοπρέπεια, το ανελέητο κυνηγητό κέρδους ως παραγωγική εργασία. Η υγεία, η μάθηση, η αξιοπρέπεια, η ανεξαρτησία, και η δημιουργική προσπάθεια ορίζονται σα να ‘ναι απλώς οι επιδόσεις των ιδρυμάτων, τα οποία ισχυρίζονται ότι εξυπηρετούν τους σκοπούς αυτούς. Και η βελτίωσή τους υποτίθεται ότι εξαρτάται από τη διάθεση όλο και περισσότερων πόρων για τη διαχείριση των νοσοκομείων, σχολείων, και των υπολοίπων εν λόγω ιδρυμάτων...” (Ιλλιτς 1971)

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει το σχολείο & την εκπαίδευση;

Όχι: να καταργήσουμε το σχολείο

Να “αποσχολιοποιήσουμε” την κοινωνία

Να δημιουργήσουμε “δίκτυα μάθησης”, ώστε να έρχονται σε επαφή όσοι ενδιαφέρονται για (να μάθουν/ να διδάξουν/ να ασχοληθούν με) το ίδιο αντικείμενο

Τεχνολογία και δια βίου μάθηση

Προβλήματα;

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Θέματα για συζήτηση:

- Θα πηγαίνατε το παιδί σας στο Summerhill; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα πηγαίνατε το παιδί σας σε ένα αναρχικό σχολείο; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα επιλέγατε ένα πρόγραμμα διδασκαλίας από το σπίτι για το παιδί σας; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα θέλατε να εργαστείτε σε ένα σχολείο σαν το Summerhill/ σε ένα αναρχικό σχολείο/ ή ως δάσκαλος σε ένα αποκλειστικά κατ' οίκον πρόγραμμα σπουδών; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα συμμετείχατε σε κάποιο δίκτυο ανοικτής για κάποιο αντικείμενο που γνωρίζετε και σας ενδιαφέρει; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Πρέπει το κράτος να ελέγχει την εκπαίδευση: Με βάση τα όσα είπαμε στο κεφάλαιο αυτό, τι νομίζετε ότι θα απαντούσε ο Πλάτωνας του Συμποσίου/ ο Πλάτωνας της Πολιτείας/ ο Ρουσσώ/ ο Ντιούι; Δικαιολογήστε την άποψή σας.

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Πηγές & βιβλιογραφικές προτάσεις

Ελληνόγλωσσες

Γασπαράτου, Ρ. (2014). *Φιλοσοφία της Παιδείας, Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων*. ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Ιλλιτς, Ι. (1973). *Μετά την κοινωνία χωρίς σχολεία τί; Σπηλιώτη*.

Mill, J.S. (1869/1883). *Περί ελευθερίας*. Επίκουρος.

Ξενόγλωσσες

Bowles, S. & Gintis, H. (1976). *Schooling in Capitalist America*. Basic Books.

Brighouse, H. (2006). *On Education*. Routledge.

Carr, D. (2003). *Making Sense of Education*. Routledge [partIII].

Feinberg, W. & K. McDonnough, (Eds). (2002). *Citizenship and Education in Liberal-Democratic*

Societies. Oxford University Press.

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Πηγές & βιβλιογραφικές προτάσεις

Ξενόγλωσσες (συνέχεια)

Gereluk, D. (2010). "Should parents have a say in their children's schooling». Στο R. Bailey (Επιμ.), *The Philosophy of Education*. Continuum Press, 125-135.

Illich, I. (1971/2000). *Deschooling Society*. Marion Boyars Publishers Ltd.

Kleinig, J. (1983). *Paternalism*. Manchester University Press.

Kymlicka, W. (1989). *Liberalism, Community, and Culture*. Oxford University Press. Levinson M. 2002. *The Demands of Liberal Education*. Oxford University Press.

Miller, P. (1989). «The historiography of compulsory schooling». *History of Education*, 18(2), 123-144.

Suissa, J. (2006). *Anarchism and Education*. Routledge.

Suissa, J. (2010). «Should the state control education?». Στο R. Bailey (Ed). *The Philosophy of Education*. Continuum International Press.

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

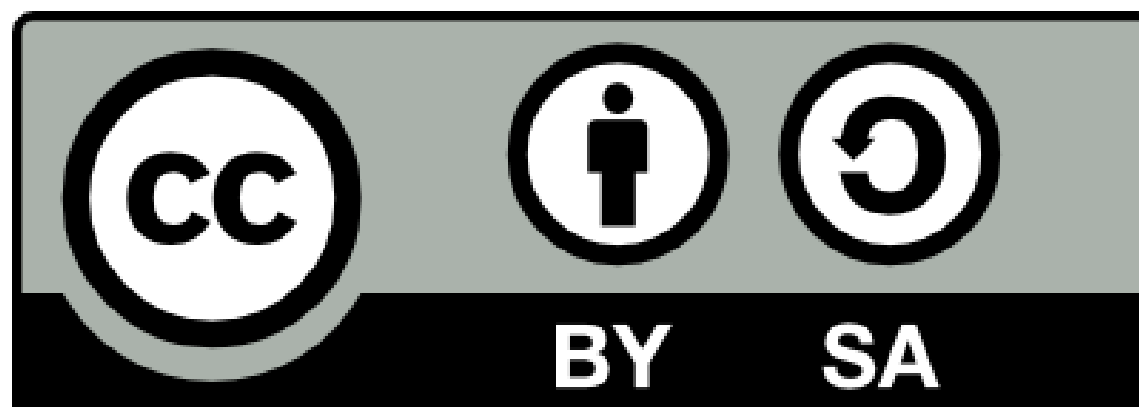
- Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Ρένια Γασπαράτου, «Φιλοσοφία της Παιδείας». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1471/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση.

Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Σύμφωνα με αυτήν την άδεια ο δικαιούχος σας δίνει το δικαίωμα να:

Μοιραστείτε — αντιγράψετε και αναδιανέμετε το υλικό

Προσαρμόστε — αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο υλικό για κάθε σκοπό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

Αναφορά Δημιουργού — Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό , με σύνδεσμο της άδειας

Παρόμοια Διανομή — Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια όπως και το πρωτότυπο